

PATAK MÁRTA

Koromfekete az éj, anyám

PATAK MÁRTA (1960) Leányfalu

Indunak

Sose féltem éjszaka, akármilyen sötét volt is, tudtam, hogy téged mindig ott talállak az ablaknál. Vakon botorkáltam ki az ágyamból, mint az alvajáró, ki se nyitottam a szememet, magam elé tartott két kezemmel tapogattam ki a tárgyakat. Éreztem, minden érintés közelebb visz hozzád, és ettől olyan nyugodt lettem, hogy a versikémet sem kellett mondanom magamban, amit végveszély esetére tartogattam, hogyha esetleg nem érnék oda, vagy mégsem találnálak ott, akkor legyen miben megkapaszkodnom.

Mintha jönnék valahonnan messziről, megpillantottam magamat, apró virágmintás fehér hálóingemben közeledtem magam felé, és akkor elkezdtem mondani a versikét, *Rábirabábimban, kéddecirákimvan, tótirabókumban, egymegalórumban*, ahogy közeledtem, egyre hangosabban biztattam magam, hogy ne féljek, és szinte föllelegeztem közben. Mire odaértem, kézen fogtam magam, és lóbálni kezdtem a kezemet a másik kezemmel, már szinte kiáltottam, hangtalanul, némán, de mégis torkom szakadtából üvöltöttem. Nem tudtam abbahagyni, mint amikor megállíthatatlanul rám tört a nevetés, akármit mondtak, mindenben csak nevettem, hátradobtam a fejemet, és úgy kiabáltam, *...egymegalórumban*. Sose féltem, amíg odaértem, a versikémet is egyre ritkábban kellett elővennem, te minden éjjel ott álltál az ablakban.

Behunyom a szememet, és magamban elkezdem mondani azt a versikét. Mire átfordulok a másik oldalamra, háromszor végigérek rajta. Szépen, ütemesen skandálom, közben mintha lassított felvételen látnám magamat, ahogy közeledem. Ugyanúgy, mint kislánykoromban, abban az apró virágmintás fehér hálóingemben. Azt is érzem, ahogy hozzáér a lábam szárához a könnyű batisztanyagot szegélyező fodor. Kicsit mindig karcolta-csiklandozta, mikor a varrás mentén hozzám ért, ahogy lendült a lábam. Most is biztonságot ad ez az érintés, kicsit olyan lesz tőle minden, mintha ott állnál az ablakban a folyosó végén, ameddig nekem ki kellene mennem. Mondom magamban a versikét, bár egy idő után már mondanom sem kell, elég, ha bennem dobol a ritmusa.

Lassan feltápászkodom. Először óvatosan kifordulok egész az ágy széléig, ott megtámaszkodom, fokozatosan fölegyenesedek, aztán a lábammal megkeresem az ágy alatt a papucsomat, belelépek, és végül a járókeretet is kitapogatom.

Nem akarom, hogy az éjszakás nővér bejöjjön. Eltökéltem magamban, hogy kimegyek, akármi történjék is, mert ha egyszer már kimenni sem tudok, akkor végem lesz. Ez az egyetlen bizonyosságom maradt, meg hogy minden éjjel pontosan negyed háromkor rendre felébredek. Nem kelek föl azonnal. Sokszor jó másfél-két órába is beletelik. Közben eszembe jut minden, gondolkodom, hogyan legyen, elképzelem, milyen lesz majd a következő pillanat, amikor lábra állok, és elindulok a járókeretemmel a mosdó felé, aztán négy óra is lesz, mire kimegyek. Olyankor többnyire rád gondolok.

Nem tudom, mióta tart, mikor kezdődhetett, én már úgy érzem, mintha örökké így lett volna. Nem is emlékszem, milyen volt, amikor még nem így volt, hogy téged láttalak minden éjjel, ahogy állsz az ablaknál, abban az örök várakozásban. Egy idő után már oda sem kellett képzelnem, tapinthatóvá vált

a jelenléted, mire sikerül elérnem a folyosó végéhez, és kinyitottam az ajtót. Mikor kijövök, még mindig ott állsz. Nem jössz közel hozzám, és én sem megyek oda hozzád, mint kislánykoromban, amikor közvetlenül az ágyam előtt álló fotel karfája után párnás derekadat tapintottam ki először a sötétben. Most elég az érzés, abból tudom, hogy ott vagy, és ez most is ugyanolyan biztonságot ad a fölkeléshez, mint régen, akárcsak az a régi versike, amit magamban mondogattam.

Nem akarom, hogy az éjszakás nővér jöjjön. Jönne pedig, főleg az aranyosabbik, a másik is persze, Ez a dolgunk, ezért vagyunk itt, nyugodtan tessék csengetni!, ezt mondják mindig, de én nem akarom, hogy segítsenek. Az én szobám az utolsó az emeleten, mindenki fölébredne tőlük, mire ideérnének hozzám, mert ezek az éjszakás nővérek nem tudnak nesztelenül járni. Sokszor eltűnődöm magamban, miért olyan hangos a járásuk, mintha messziről jelezni akarnák, hogy jönnek, kopog-csattog a papucs a lábukon, és ha összehatalálkoznak egymással, akkor is hangosan beszélnek, nem veszik figyelembe, hogy az éjszaka csöndjében amúgy is minden hangosabb, mint nappal, ők meg sem kísérelik halkabban egymás tudtára adni a mondanivalójukat. Ezt persze nem panaszképpen mondom, mert kedvesek, segítőkészek, ha kérném, ide is jönnének, fölsegítenének, Azért vagyunk itt!, mindig ezzel jönnek, én meg bólogatok, Hát persze!

Negyed három múlt öt perccel. Fülelek. Sokáig. Nem akarok még fölkelni. Ringatom magam a versikémben, aztán egyszer csak kacagás csendül fel a sorok között. Látom magamat, amint hátravetem a fejemet, hajamban libben a pöttyös szalag, és futásnak eredek magam előtt a virágos réten. Pipacsmező. Meg búzavirág. Igen, jól látom, búzavirág. Szedek is egy csokorral. Pipacsot nem, mert sajnálom, hogy olyan hamar lehullik a szirma. A legtöbb már útközben lehullik, csak a hengeres termése maradna, mire hazaérek velem. Kék búzavirágcsokorral a kezemben állok a réten. Egész az orromhoz nyomom, úgy szagolom, milyen az illata.

Negyed három múlt öt perccel. Fülelek. Mintha énekelnél. Egy régi dallam, nem értem a szövegét, de tudnám dúdolni veled. Félhangosan rá is kezdek. Egy asszonyról szól, régi ballada, aki várja haza a férjét a tengerről. Minden este kiáll a kikötőbe, és lesi a hajókat, de nem jön az a hajó, amelyikre vár. Hosszú évekig csak vár, reménykedik. Aztán egyszer csak feltűnik, messze, nagyon messze, de már onnan a messzeségből is fölismeri a hangját. Ahogy közeledik, szíve majd' kiugrik a helyéről izgalmában. Elképzeli, milyen lesz viszontlátni a szeretett férfit ilyen hosszú idő után. Aztán kiköt a hajó, és más a legénysége, egyetlenegy férfi sem jön vissza közülük, akikkel hajdan kifutott. Csak a kormányos. Ő maradt egyedül életben, a viharban mindenki odaveszett. A kormányost is félholtan találták meg, ő is csak azért maradt életben talán, hogy elmesélhesse, mi történt.

Az egész balladát a kormányos éneklie az asszonyok előtt, akik egymás vállára borulva sírnak, a kormányos pedig azt mondja nekik a végén, Hát, itt vagyok, asszonyok, most ítélkezzetek fölöttem. Mentsetek föl, vagy büntessetek meg ti is, ha már az élet azzal büntetett, hogy élnem kell. Vessetek sorsot rám, vagy űzzetek vissza örökre a tengerre.

Ezt a régi balladát dúdolgattad magadban, én pedig mondogattam a versikémet. Elnyomta a versikémet a dallam, miközben felnőttem, és már asszonyként jártam vissza hozzád, és sajnáltam, hogy nem lehetek mindig mellettéd. Apám már régen meghalt, de te még mindig ott álltál az ablakban, és vártad, mint régen. A gyerekeid is mind kirepültek mögüled, nem kellett volna félned, hogy fölébreszti őket a vihar zaja vagy a hangos énekszó.

Kibotorkálok hozzád, inni kérek, mert szomjas vagyok, mint régen, tudom, hol a korsó, a friss víz, de megvárom, amíg te hozod, mert olyan kedves emlék

nekem, hogy elindulsz az ablaktól a vízért. Föllibbented a tüllfátylat a cserépedényről, öntesz a korsóból a pohárba, megfordulsz, és jössz felém. Hozod, felém tartasz, hozod nekem a friss vizet. Szinte véget nem érő pillanat, aztán mire ideérsz velem, hajlott hátú, töpörödött kis asszony leszel. Hiába szólok hozzád, rám se nézel, elviszed a pohár vizemet mellettem, mintha nem is vennél észre, vagy meg sem ismernéd felnőtt lányodat, mert még mindig azt a régi kislányt keresed, akinek reggel masnira kötötted a szalagot a hajában. Elmész mellettem, mintha ott se lennék, észre sem veszel. És talán nem is vagyok ott. Nem látsz, hiába nézel, hiába is szólnék, úgysem hallanád meg, mert ahol te jársz, oda már nem hallatszik el, amit én beszélek. Ekkor én meg bemegyek csöndben a konyhába, visszaigazítom a cserépkorsó tüllfedőjén csüngő nehezéket.

Sokáig tart az út, amíg majd kiérek. *Rábirabábimban, kéddecirákimvan, tótirabókumban, egymegalórumban*. Százszor is elmondtam talán magamban, nem számoltam. Miután jobb lábammal kihúztam a papucsomat az ágy alól, a lépéseimet sem számolom majd, csak arra figyelek, hogy a keretet úgy helyezzem magam elé, hogy kijöjjön hozzá a lépés. Pontosan annyit csúsztatok rajta, hogy ütemre lépni is tudjak utána. Erre az egyre figyelek. Nem kell odanéznem, anélkül is érzem már, hogy meddig ér a lépésem, és meddig a keret. Közben végig téged nézlek, ahogy ott állsz az ablakban, nézel az üvegen túl a messzeségbe, kémleled az éjszakát, mint a kikötőbeli asszony a látóhatárt, hogy mikor bukkan föl végre az a hajó.

Nem a visszaérkezés, az odaút öröme éltet. Hogy mindig ott látlak az ablakban téged. Hogyan magyarázzam el én ezt most az éjszakás nővérnek? Mit mondhatnék neki, ha reggel megint rám pirít, hogy nem szóltam neki, hogy segítsen, pedig ő azért van itt, és ha jön a fiam vagy a menyem, nekik is elpanaszolja, hogy nem hagyom, hogy segítsenek, mindig egyedül akarok kimeni. Hogyan mondjam neki, hogy ez az én igazi időm, amikor találkozhatok veled? Hiszen feléd tartok, érzem, oda, ahol te vagy. Kint koromfekete az ég, anyám, de te mindig ott vársz rám az ablak előtt.